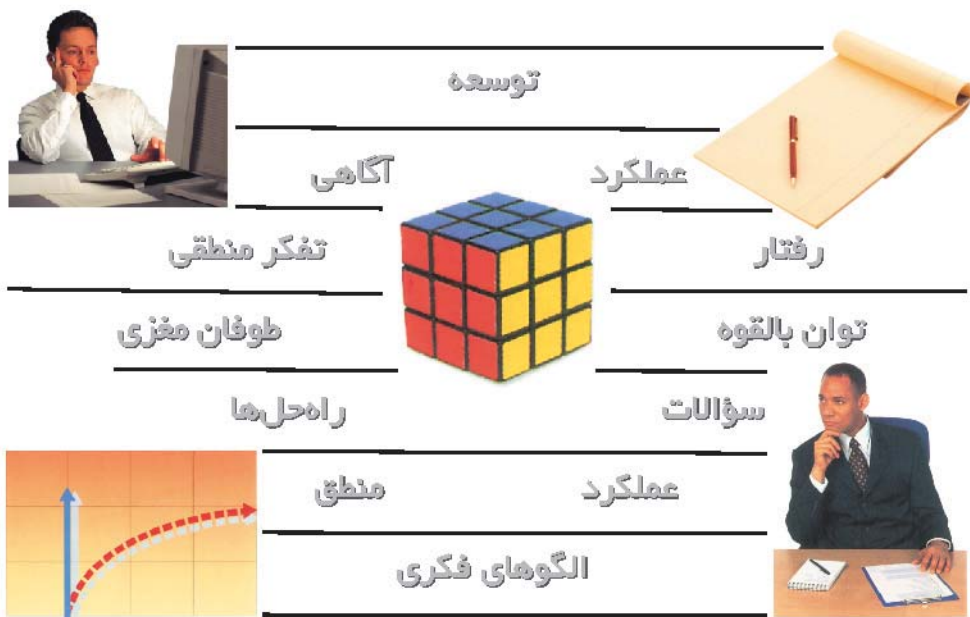

تفکر خلاق

فهرست مندرجات

۵ مقدمه

درک خلاقیت

۶ خلاقیت چیست؟

۸ تفکر منطقی و تفکر خلاق

۱۰ خلاق شدن

۱۲ درک فرایند تفکر خلاق

۱۴ مشخص کردن الگوهای فکری

۱۶ درک فرایند تفکر

۱۸ ارزیابی خلاقیت ذاتی

پرورش خلاقیت

۲۰ غلبه بر موانع

۲۲ اعتقاد به تغییر

۲۴ تغییر روش

بولدن، جورج
تفکر خلاق / نویسنده جورج پ. بلدن؛ مترجم سعید
علیمیرزایی. --
تهران: سارگل، ۱۳۸۵
۶۹ ص: مصور، جدول. -- (مدیران برجسته)
ISBN 964-5890-43-8
فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
عنوان اصلی:

Thinking creatively

۱. استعداد خلاق در کسب و کار. الف. علیمیرزایی،
سعید، ۱۳۴۷ - ، مترجم. ب. عنوان.

۷ت/۹ب/HD۵۳ ۶۵۸/۴۰۹

۱۳۸۵

کتابخانه ملی ایران ۸۴-۴۱۳۳۴ م

نام کتاب: تفکر خلاق

نویسنده: جورج پ. بلدن

مترجم: سعید علیمیرزایی

ویراستار: سمیه شریعتی راد

ناشر: انتشارات سارگل

صفحه آرایشی: سارگل

نوبت چاپ: اول - ۱۳۸۵

شمارگان: ۴۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۶۴-۵۸۹۰-۴۳-۸

قیمت: ۲۸۰۰۰ ریال

انتشارات سارگل

دفتر مرکزی: ۶-۸۸۹۸۳۳۲۴

دفتر روابط عمومی و فروش: ۳-۸۸۹۸۳۴۱۱

www.sargolpub.com

کار کردن با دیگران

- ۴۴ با هم کار کردن
- ۴۶ تشکیل گروه‌های کاری
- ۴۸ تسهیل فرایند
- ۵۲ تجزیه و تحلیل ایده‌ها
- ۵۴ تحریک ایده‌پردازی
- ۵۸ بازنگری ایده‌ها
- ۶۰ بهسازی رویه‌ها
- ۶۲ ارزیابی نتایج
- ۶۴ بهسازی اثربخشی گروه
- ۶۶ خلاقیت خود را ارزیابی کنید

۲۶ مربی‌گری خلاقیت

۲۸ تحریک تفکر خلاق

۳۲ تغییر شیوه تفکر

استفاده از روش خلاق

- ۳۴ انتخاب روش مناسب
- ۳۸ به کارگیری خلاقیت
- ۴۰ پیاده‌سازی ایده‌ها
- ۴۲ مشارکت افراد خلاق

تغییر روش

توجه داشته باشید که پرورش خلاقیت به صرف زمان و ممارست فراوان نیاز دارد.

۲۷

برای افزایش خلاقیت و نوآوری لازم است ابتدا نحوه بهره‌برداری از منابع خلاق ذهن خود را یاد بگیرید. آن قدر روی تغییر روش طبیعی خود در برخورد با مشکلات تمرین کنید تا به تدریج روش جدید در شما نهادینه شود. برای این منظور باید وقت بگذارید و ذهن خود را تمرین دهید.

آماده شدن برای تغییر

ارزش‌ها و باورهای شما نقش مهمی در شیوه انجام کارها دارند. این ارزش‌ها و باورها نیز به نوبه خود بر اساس شخصیت شما و نوع فرهنگی که در آن رشد کرده‌اید شکل می‌گیرند. به عنوان مثال، یک فرد منظم در برابر تغییراتی که خلاف میل طبیعی وی به وجود نظم باشند از خود مقاومت نشان می‌دهد، و فردی که طرفدار یک زندگی راحت و بی‌تکلف است با هر تغییری که موجب تحمیل نظم بر وی شود مخالفت می‌کند. توجه داشته باشید که انطباق رفتار نیازمند ممارست است و باید آن قدر این کار را انجام دهید تا به تدریج تغییر روش به یک نیروی محرک طبیعی تبدیل شود.

ببینید چه تغییراتی باید در روش خود به وجود آورید و از کجا باید شروع کنید.

۲۸

یادگیری تغییر

تغییر یکی از معدود عوامل ثابت در زندگی است. برخی افراد با آن مبارزه، و برخی دیگر با آغوش باز از آن استقبال می‌کنند. عده‌ای هم صرفاً به انتظار می‌نشینند و نظاره‌گر هستند. اما در این میان، هیچ‌کس توان اجتناب از تغییر را ندارد. سعی کنید یک فرایند معین را برای حرکت از رفتارهای کنونی به رفتارهای جدید دنبال کنید. به عنوان مثال، از نظر برخی افراد اضافه وزن یک مشکل در سبک زندگی محسوب می‌شود. تغییر این شرایط مستلزم رعایت یک سری دستورالعمل‌ها (رژیم غذایی) و کنترل منظم وزن (بازخورد) است تا از این طریق بتوانند عادات غذایی خود را عوض کنند. تغییر مورد نظر خود را مشخص کنید، نسبت به آن متعهد شوید، هر گونه مانع بالقوه را از سر راه بردارید، و سپس عمل کنید.

ایجاد تغییر

بهتر است برای تغییر الگوهای رفتاری از یک فرایند منظم استفاده کنید، گام به گام جلو بروید، و از یکی از دوستان خود بخواهید مرتباً به شما بازخورد بدهد.

تشخیص

دلیل نیاز به تغییر را درک کنید

تصمیم

خود را نسبت به ایجاد تغییر متعهد کنید

اجازه

از سایر افراد ذی‌نفع کسب اجازه کنید

عمل

اقدامات لازم برای ایجاد تغییر را انجام دهید

تمرین دادن ذهن

پرورش توان بالقوه خلاقیت مستلزم آزادسازی ذهن است. مانند کسی که به زندگی نشستنی عادت دارد و تصمیم می‌گیرد در تعطیلات به پیاده‌روی برود تا از قبل خود را برای رفتن به سفر آماده کند، شما نیز قبل از پرورش توان بالقوه خلاقیت، ذهنتان را تعلیم بدهید تا آمادگی لازم را پیدا کند. به عنوان مثال، تصور کنید که سال آینده می‌خواهید در چه موقعیتی قرار داشته باشید. روی این تصویر ذهنی متمرکز شوید تا بتوانید آن را لمس کنید، بشنوید، و احساس کنید. سپس، برنامه‌ای تدوین کنید که شما را در رسیدن به این هدف یاری کند.

▲ انجام تمرینات

برای تحریک تفکر خلاق یک سری تمرینات ساده انجام دهید تا بتوانید ذهنتان را به استفاده از شیوه‌های جدید فکر کردن عادت دهید.

با انجام تمرین‌های خلاقیت می‌توانید موانع تحمیل شده بر ذهن را از بین ببرید.

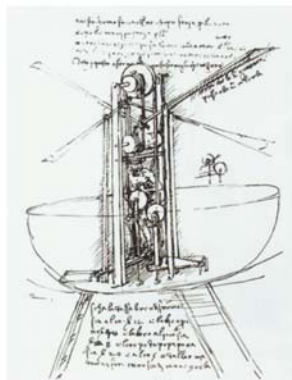
۲۹

تمرین روی سبک‌های مختلف تفکر

سبک تفکر	اقدامات لازم
توجه به موقعیت‌های مختلف	به کارهایی که از روی عادت انجام می‌دهید (مثلاً رفتن به کنار دریا در تعطیلات) فکر کنید. فهرستی از سایر کارهایی که می‌توان در تعطیلات انجام داد تهیه کنید. سپس، ببینید معمولاً در تعطیلات به دنبال چه چیزی هستید و آیا در فهرست تهیه شده کار دیگری هست که بتواند این خواسته شما را برآورده کند و قبلاً به آن فکر نکرده باشید؟
جستجوی جایگزین	یک شیء یا ایده‌ای که مایل به بررسی و ارزیابی آن هستید را انتخاب کنید. به عنوان مثال، به یک مازیک وایت بورد فکر کنید و ببینید چه استفاده‌هایی دارد. فهرستی از موارد کاربرد آن تهیه کنید. سپس، ایده‌های خود را مجدداً بررسی کنید و ببینید آیا می‌توانید استفاده جالب دیگری از آن داشته باشید یا خیر.
ایجاد ارتباط	محصول یا ایده‌ای را انتخاب کنید و ببینید چند موقعیت مختلف را می‌توانید با آنها ارتباط دهید. به عنوان مثال، در مورد استفاده‌های احتمالی بادبان قایق فکر کنید. وقتی ایده‌هایتان ته کشید، مجدداً رابطه‌ها را بررسی کنید و ببینید چه ایده‌های دیگری به ذهنتان خطور می‌کنند.

نقاشی با هدف تولید ایده

از نظر خیلی‌ها تصاویر بصری در مقایسه با واژه‌ها محرک‌های قوی‌تری برای خلاقیت هستند. بعضی‌ها نیز با ترسیم طرح کلی ایده‌های خود بر روی کاغذ و نظر خواهی از مخاطبان راحت‌تر می‌توانند نظراتشان را بیان کنند. نقاشی کردن موجب آزاد شدن ذهن می‌شود و به این ترتیب خلاقیت آن را به هنگام فکر کردن افزایش می‌دهد. یک برگ کاغذ بردارید و راه‌حل مشکل مورد نظرتان را روی آن رسم کنید. آن را به دیگران نشان دهید و نظر آنها را نیز جویا شوید. با کمک بازخوردهای دریافتی می‌توانید به ایده‌های خود شکل بدهید.

▲ توسعه ایده‌ها

لئوناردو داوینچی، نقاش معروف ایتالیایی در دوره رنسانس، طرح بسیاری از اختراعات تخیلی خود را روی کاغذ ترسیم می‌کرد که از آن جمله می‌توان به ایده‌های وی در مورد پرواز اشاره کرد.

۴۳

نحوه تغییر روش‌های انجام کار را یاد بگیرید تا بتوانید فرصت‌های تازه را شناسایی کنید.

فرض کنید با یک مشکل پیش‌بینی نشده روبه‌رو شده‌اید

تا می‌توانید ایده‌های مختلفی برای مقابله با آن تولید کنید

ایده‌های خود را دسته‌بندی و مکتوب کنید

مجدداً آنها را بررسی کنید و ببینید چه اطلاعات مفیدی را در اختیاران قرار می‌دهند

از این اطلاعات برای مشخص کردن نقاط ضعف احتمالی استفاده کنید

▲ تصور یک مشکل

با تصور کردن سناریوهای منفی خیالی می‌توانید میزان خلاقیت خود را آزمایش، و اعتماد به نفس خود در مقابله با مشکلات را تقویت کنید.

روش استفاده از شرط منفی

برای استفاده از این روش ابتدا باید یک موقعیت فرضی منفی را در نظر بگیرید و سپس برای رهایی از آن تلاش کنید. به عنوان مثال، فرض کنید که رقیب شما قیمت‌هایش را به نصف تقلیل داده است. پس از طراحی این سناریوی منفی تا می‌توانید به ایده‌های مختلف ممکن در جهت مقابله با این شرایط فکر کنید. برای تعیین نحوه غلبه بر این مشکل از نیروی خلاقیت خود استفاده کنید.

سؤال‌هایی که باید از خود بپرسید

آیا از ایده‌های تازه واهمه دارم؟	آیا می‌توانم این کار را به شیوه دیگری انجام دهم؟
آیا از انجام کارهای روزمره خود رضایت خاطر دارم؟	چه راه‌هایی برای بهبود این فرایند وجود دارد؟
آیا مایل به ایجاد تغییر هستم؟	آخرین باری که یک تغییر مهم ایجاد کردم چه زمانی بود؟

دسته‌بندی مشکلات

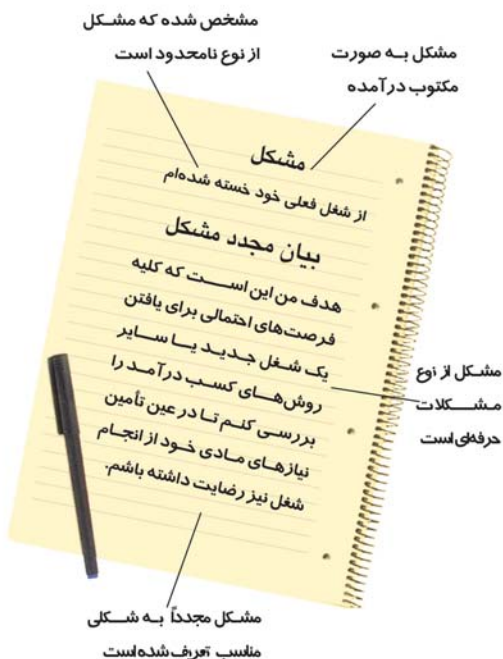
وقتی به این نتیجه رسیدید که یک مشکل از نوع نامحدود است، در مرحله بعد باید آن را دسته‌بندی و یک بیانیه مشکل درست کنید. مشکلات را می‌توان به سه دسته تقسیم کرد: مشکلات فردی (مانند بیماری)، مشکلات حرفه‌ای (مانند فرصت تغییر شغل)، و مشکلات مربوط به اشخاص ثالث (مثلاً کمک به دیگری برای حل یک مشکل). بعد از دسته‌بندی مشکل مورد نظر، آن را تعریف و در قالب جملات و عبارات دیگر بیان کنید. این کار به شما کمک می‌کند که بتوانید از زاویه‌ای متفاوت به مشکل نگاه کنید.

نتیجه مطلوب را مشخص کنید تا بتوانید در جهت کسب آن گام بردارید.

۴۶

درک موقعیت‌ها

در طول فرایند تفکر خلاق مشخص کردن کلیه افرادی که سهمی در حل مشکل دارند بسیار حائز اهمیت است. به این ترتیب می‌توان به راه‌حلی رسید که مطابق با نیاز کلیه افراد ذی‌نفع باشد. به عنوان مثال در سطح بین‌المللی، بررسی مسائل سیاسی خاور میانه بدون در نظر گرفتن نگرانی‌های غرب از مشکل نفت کار بی‌فایده‌ای است. اگر این مسئله مد نظر قرار نگیرد احتمال این که راه‌حل‌های پیشنهادی مورد توافق قرار بگیرند بسیار کم خواهد بود.

▲ بیانیه مشکل

با بیان مجدد یک مشکل می‌توانید از زاویه‌ای متفاوت به آن نگاه کنید و راه‌حل‌های بکری به دست آورید.

تجسم نتایج

پس از آماده کردن بیانیه مشکل، نتیجه مورد انتظار را پیش خود تصور کنید. تجسم هدف به شما کمک می‌کند که خواسته‌های خود را از طریق فرایند تفکر خلاق شفاف کنید و به قضاوت در مورد ایده‌های تولید شده بپردازید. تصور کنید که واقعاً به هدف خود رسیده‌اید. به احساس خود فکر کنید: رضایت‌مندی، آسودگی خاطر، یا باز هم عدم اطمینان؟ پاسخ شما نشان می‌دهد که آیا واقعاً خواستار رسیدن به نتیجه مورد نظر هستید یا خیر. در عین حال، با توجه به این پاسخ می‌توانید هدف خود را به هدفی نیرومند تبدیل کنید. به این فکر کنید که نتیجه مورد انتظار چگونه با دیگر اهداف شما همخوانی دارد و آیا با مسیر زندگی شما منطبق هست یا خیر.